

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра теорії держави та права

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Назва освітньо-професійної програми	Право
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Вид навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання	перший (денна, заочна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
Протокол від 11.07.2025 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Протокол від 19.06.2025 №11

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Право»

Володимир КИЯН

Розглянуто на засіданні кафедри теорії держави та права Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти протокол від 12.06.2025 №20

Право Європейського Союзу. Робоча програма навчальної дисципліни. Дніпро: Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2025 рік. 22 с.

РОЗРОБНИКИ:

1. професор кафедри теорії держави та права Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Селіхов Дмитро Анатолійович;
2. старший викладач кафедри теорії держави та права Дніпровського державного університету внутрішніх справ Лебедева Юлія Владиславівна.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Голова Орджонікідзевського районного суду міста Запоріжжя Калюжна Вікторія Вікторівна.
2. Професор кафедри міжнародного права Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, професор Легка Оксана Володимирівна.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни
(додаток 1 до Робочої програми навчальної дисципліни)**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	3	3
Загальна кількість годин:	90	90
Рік підготовки:	1	1
Семестр:	1	1
Лекції	12	8
Семінарські	12	8
Практичні	-	-
Самостійна робота	66	74
Індивідуальні завдання (курсова робота)	-	-
Підсумковий семестровий контроль	Екзамен	Екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Метою викладання навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» є набуття та поглиблення знань з права ЄС, формування вмінь та навичок правильного тлумачення і реалізації норм та принципів ЄС.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

розуміти зміст, специфіку нормативно-правових, соціально-етичних аспектів формування, функціонування Європейського Союзу;

знати особливості права Європейського Союзу;

володіти змістом основних нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється функціонування Європейського Союзу;

вміти використовувати теоретичні знання для адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності:

ЗКЗ – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8 – Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК9 – Здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

СК1 – Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв’язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК2 – Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК3 – Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК4 – Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

Пререквізити: «Історія міжнародного права», «Конституційне право», «Міжнародне право», «Теорія держави та права».

Постреквізити: «Європейська конвенція з прав людини та практика її застосування», «Міжнародний захист прав людини».

Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **результати навчання:**

РН2 – правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН10 – Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН12 – Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв’язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА № 1. ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ І СТРУКТУРА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Визначення поняття «право Європейського Союзу». Ознаки, що характеризують його соціальну і юридичну сутність.

Право Європейського Союзу, внутрішньодержавне (національне) право і міжнародне право: співвідношення і взаємодія. Співвідношення права Європейського Союзу з міжнародним публічним і приватним правом.

Система права ЄС. Вплив правових традицій країн Європи на правову систему Європейського Союзу і правові наслідки участі держав у Європейському Союзі. Елементи романо-германської (континентальної) і англосаксонської правових родин у праві Європейського Союзу.

Вплив введення воєнного стану в Україні на право Європейського Союзу.

ТЕМА № 2. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Класифікація джерел права Європейського Союзу. Подібність і відмінність джерел права Європейського Союзу і джерел інших правових систем.

Джерела первинного права. Установчі документи (договори) Європейського Союзу: поняття і система. Порядок перегляду установчих договорів.

Договір про Європейський Союз і Договір про функціонування Європейського Союзу як основні джерела первинного права, їх структура і загальний зміст. Інші джерела первинного права.

Джерела вторинного права. Правові акти Європейського Союзу, їх юридичні властивості (регламент, директива, рішення та ін.).

Структура і зміст нормативних актів Союзу.

Джерела прецедентного права. Роль Суду ЄС у розвитку права Європейського Союзу.

Міжнародний договір як джерело права Європейського Союзу. Міжнародні договори Європейського Союзу з третіми державами.

Вплив воєнного стану в Україні на застосування різних джерел права ЄС.

ТЕМА 3. ІНСТИТУТИ ТА ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Поняття „інститут”, „орган”, установа у праві Європейського Союзу. Система інститутів Європейського Союзу. Принцип єдності інституційного механізму Союзу. Особливості правового статусу органів Європейського Союзу, не віднесених до категорії «інститути».

Установи ЄС. Джерела права, якими регулюється статус інститутів, органів, установ Європейського Союзу: установчі договори, статути, внутрішні регламенти та ін.

Основні тенденції розвитку організаційного механізму Союзу на сучасному етапі. Місцезнаходження органів Союзу. Реформа організаційного механізму Європейського Союзу відповідно до Ніщського договору 2001 р., та Ліссабонського Договору 2007 р. Нові органи і посадові особи Європейського Союзу.

Місце Ради ЄС в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Порядок роботи і прийняття рішень Ради ЄС. Способи прийняття рішень у Раді ЄС. Особливості прийняття актів у Раді ЄС на основі одноголосності і кваліфікованої більшості. «Зважене» голосування. Повноваження Ради ЄС: обсяг і зміст. Повноваження в сфері законодавчої і виконавчої влади. Повноваження по формуванню органів і посадових осіб

Європейського Союзу. Зовнішньополітичні та інші повноваження Ради ЄС. Відповідальність Ради ЄС.

Європейська рада - вищий орган політичної координації в рамках Союзу. Причини створення, правова інституціоналізація Європейської ради. Європейська рада і Рада Європейського Союзу.

Склад і порядок формування Європейської ради. Порядок скликання і проведення засідань. Голова Європейської ради. Повноваження Європейської ради. Висновки Європейської ради і порядок їх реалізації. Спеціальні повноваження Європейської ради.

Взаємодія інститутів ЄС та органів влади України в умовах воєнного стану.

ТЕМА 4. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ

Місце Європейського парламенту в системі органів Союзу. Склад. Порядок обрання депутатів.

Порядок роботи Європарламенту. Сесії і загальні парламентські процедури. Способи прийняття рішень.

Повноваження Європарламенту. Особливості реалізації законодавчих, фінансових і контрольних повноважень Європарламенту. Повноваження Європарламенту по створенню органів і призначенню посадових осіб в ЄС і на міжнародній арені.

Юридична і політична відповідальність Європарламенту і його членів. Депутатський імунітет.

Європейський парламент та введення воєнного стану в Україні: можливі санкції та підтримка.

ТЕМА № 5. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Основи правового положення людини і громадянина - самостійний інститут у системі права Європейського Союзу, історія його формування. Джерела основ правового положення людини і громадянина в Європейському Союзі. Роль прецедентного права Суду ЄС.

Інкорпорація в правову систему Європейського Союзу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р.

Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.: причини прийняття, порядок розробки, подальші перспективи. Структура і зміст Хартії.

Система основ правового положення людини і громадянина: громадянство Союзу, принципи правового статусу особи, основні права і їх гарантії.

Поняття принципів правового статусу особи. Способи закріплення принципів правового статусу особи в засновницьких договорах і інших джерелах права Європейського Союзу.

Причини і цілі введення громадянства Союзу. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і

припинення громадянства Союзу. Інститут громадянства Союзу на сучасному етапі, перспективи подальшого розвитку.

Особливості побудови системи основних прав у Хартії Європейського Союзу 2000 р. Особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні і культурні права, гарантовані Європейським Союзом. Права людини і права громадянина (права, зарезервовані для громадян Союзу). Припустимі обмеження на здійснення основних прав і свобод. Основні обов'язки громадянина.

Поняття і призначення гарантій прав і свобод, їх юридичне закріплення в актах Європейського Союзу. Класифікація гарантій. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод.

Забезпечення прав підозрюваних, обвинувачуваних і підсудних у кримінальному процесі.

Вплив воєнного стану в Україні на права українських громадян у ЄС.

ТЕМА № 6. СУДОВІ ОРГАНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ. КОНТРОЛЬНІ ОРГАНИ. КОНСУЛЬТАТИВНІ ОРГАНИ. ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ

Судова система Європейського Союзу: загальні принципи побудови.

Суд ЄС - головний судовий орган ЄС. Склад і порядок формування Суду ЄС. Особливості статусу генеральних адвокатів. Гарантії незалежності членів Суду ЄС. Пленум і палати Суду ЄС.

Юрисдикція Суду ЄС. Справи прямої юрисдикції. Преюдиціальні запити національних судів.

Правовий статус трибуналу. Юрисдикція трибуналу. Порядок оскарження рішень трибуналу. Спеціалізовані трибунали.

Система контрольних органів Європейського Союзу, її розвиток на сучасному етапі. Європейська рахункова палата - орган фінансового контролю ЄС.

Омбудсман Європейського Союзу. Причини введення посади Омбудсмана в Європейському Союзі. Повноваження Омбудсмана.

Причини і цілі створення консультативних органів Європейського Союзу, особливості їх правового статусу. Основні і допоміжні консультативні органи. Правове положення Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.

Система фінансових установ Європейського Союзу, її основні елементи. Європейський інвестиційний банк (ЄІБ): місце в організаційному механізмі ЄС, правовий статус.

Роль судових та контрольних органів ЄС у контексті введення воєнного стану в Україні, вплив на фінансові установи.

ТЕМА № 7. ПРАВОВІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Правові взаємини між колишнім СРСР і Європейськими Співтовариствами.

Взаємне визнання між Радою Економічної Взаємодопомоги та Європейським Економічним Співтовариством. Угода між СРСР і Європейськими Співтовариствами 1989 р.

Система угод між Україною і Європейським Союзом. Угода про партнерство і співробітництво 1994 р. (УПС): загальна характеристика і основний зміст та інші угоди між Україною і Європейським Союзом. Європейська «політика сусідства»,

План дій Україна-ЄС, «Порядок денний асоціації Україна-ЄС» 2009 р., Угода про асоціацію з ЄС 2014 р.

Стратегія «Східного партнерства». Сучасна стратегія України стосовно Європейського Союзу. Перспективи подальшого розвитку правового регулювання взаємин (спрощення візового режиму, договір про асоціацію, створення зони вільної торгівлі та ін.). Адаптація законодавства України до законодавства ЄС. Сучасна стратегія України стосовно Європейського Союзу в умовах воєнного стану.

Вплив воєнного стану в Україні на процес інтеграції та виконання вимог ЄС щодо реформ і адаптації законодавства.

4. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 1. Поняття, особливості і структура права Європейського Союзу	1. Визначення поняття “право Європейського Союзу”. 2. ЄС: склад, територія, населення, офіційні мови та символи. Вимоги до країни-кандидата на вступ до ЄС. 3. Фінанси і бюджет ЄС. 4. Цілі та принципи діяльності ЄС: поняття та класифікація. 5. Правосуб’єктність ЄС. 6. Поняття компетенції ЄС та характеристика її видів. 7. Вплив введення воєнного стану в Україні на право Європейського Союзу.	2
Тема № 2. Джерела права Європейського Союзу	1. Поняття та ознаки права ЄС. 2. Класифікація джерел права Європейського Союзу. 3. Співвідношення права ЄС з національним (внутрішньодержавним) і міжнародним правом. 4. Принципи права ЄС: поняття та класифікація. 5. Система права ЄС. 6. Вплив воєнного стану в Україні на застосування різних джерел права ЄС.	2
Тема № 3. Інститути та органи Європейського Союзу	1. Організаційний механізм ЄС: поняття і структура. 2. Система інститутів Європейського Союзу. 3. Особливості правового статусу органів Європейського Союзу, не віднесених до категорії «інститути».	2

	4. Установи ЄС. Джерела права, якими регулюється статус інститутів, органів, установ Європейського Союзу: установчі договори, статuti, внутрішні регламенти та ін. 5. Основні тенденції розвитку організаційного механізму Союзу на сучасному етапі. 6. Правовий статус Ради ЄС. 7. Правовий статус Європейської ради. 8. Правовий статус Європейської комісії. 9. Взаємодія інститутів ЄС та органів влади України в умовах воєнного стану.	
Тема 4. Європейський парламент	1. Місце Європейського парламенту в системі органів Союзу. 2. Порядок роботи Європарламенту. 3. Повноваження Європарламенту. 4. Юридична і політична відповідальність Європарламенту і його членів. Депутатський імунітет. 5. Європейський парламент та введення воєнного стану в Україні: можливі санкції та підтримка.	2
Тема 5. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі	1. Основи правового положення людини і громадянина - самостійний інститут у системі права Європейського Союзу, історія його формування. 2. Інкорпорація в правову систему Європейського Союзу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. 3. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р. 4. Система основ правового положення людини і громадянина: громадянство Союзу, принципи правового статусу особи, основні права і їх гарантії. 5. Поняття принципів правового статусу особи. 6. Вплив воєнного стану в Україні на права українських громадян у ЄС.	2
Тема 6. Судові органи Європейського Союзу. Контрольні органи. Консультативні органи. Фінансові установи	1. Судова система Європейського Союзу: загальні принципи побудови. 2. Юрисдикція Суду ЄС. Справи прямої юрисдикції. Преюдиціальні запити національних судів. 3. Правовий статус трибуналу. 4. Система контрольних органів Європейського Союзу, її розвиток на сучасному етапі. 5. Система фінансових установ Європейського Союзу, її основні елементи. 6. Роль судових та контрольних органів ЄС у контексті введення воєнного стану в Україні, вплив на фінансові установи.	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Семінарське заняття. Тема 1. Поняття, особливості і структура права Європейського Союзу	2
Семінарське заняття. Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	2

Семінарське заняття. Тема 3. Інститути та органи Європейського Союзу	2
Семінарське заняття. Тема 4. Європейський парламент	2
Семінарське заняття. Тема 5. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі	2
Семінарське заняття. Тема 6. Судові органи Європейського Союзу. Контрольні органи. Консультативні органи. Фінансові установи	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Поняття, особливості і структура права Європейського Союзу	8
Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	8
Тема 3. Інститути та органи Європейського Союзу	10
Тема 4. Європейський парламент	10
Тема 5. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі	10
Тема 6. Судові органи Європейського Союзу. Контрольні органи. Консультативні органи. Фінансові установи	10
Тема 7. Правові питання інтеграції України до Європейського Союзу	10

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 2. Джерела права Європейського Союзу	1. Поняття та ознаки права ЄС. 2. Класифікація джерел права Європейського Союзу. 3. Співвідношення права ЄС з національним (внутрішньодержавним) і міжнародним правом. 4. Принципи права ЄС: поняття та класифікація. 5. Система права ЄС.	2
Тема 3. Інститути та органи Європейського Союзу	1. Організаційний механізм ЄС: поняття і структура. 2. Система інститутів Європейського Союзу. 3. Особливості правового статусу органів Європейського Союзу, не віднесених до категорії «інститути». 4. Установи ЄС. Джерела права, якими регулюється статус інститутів, органів, установ Європейського Союзу: установчі договори, статuti, внутрішні регламенти та ін. 5. Основні тенденції розвитку організаційного механізму Союзу на сучасному етапі. 6. Правовий статус Ради ЄС. 7. Правовий статус Європейської ради. 8. Правовий статус Європейської комісії.	2
Тема 5. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі	1. Основи правового положення людини і громадянина - самостійний інститут у системі права Європейського Союзу, історія його формування. 2. Інкорпорація в правову систему Європейського Союзу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. 3. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.	2

	4. Система основ правового положення людини і громадянина: громадянство Союзу, принципи правового статусу особи, основні права і їх гарантії. 5. Поняття принципів правового статусу особи.	
Тема 7. Правові питання інтеграції України до Європейського Союзу	1. Правові взаємини між колишнім СРСР і Європейськими Співтовариствами. 2. Взаємне визнання між Радою Економічної Взаємодопомоги та Європейським Економічним Співтовариством. 3. Система угод між Україною і Європейським Союзом. 4. "Європейська політика сусідства".	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Семінарське заняття. Тема 1. Поняття, особливості і структура права Європейського Союзу	2
Семінарське заняття. Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	2
Семінарське заняття. Тема 3. Інститути та органи Європейського Союзу	2
Семінарське заняття. Тема 7. Правові питання інтеграції України до Європейського Союзу	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Поняття, особливості і структура права Європейського Союзу	10
Тема 2. Джерела права Європейського Союзу	10
Тема 3. Інститути та органи Європейського Союзу	12
Тема 4. Європейський парламент	10
Тема 5. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі	10
Тема 6. Судові органи Європейського Союзу. Контрольні органи. Консультативні органи. Фінансові установи	12
Тема 7. Правові питання інтеграції України до Європейського Союзу	10

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Історичні передумови становлення європейського права.
2. Місце та роль європейського права в системі навчальних дисциплін.
3. Основні етапи становлення європейського права.
4. Поняття та система права Європейського Союзу.
5. Паризький договір 1951 року, утворення ЄСВС та початок формування європейського права.
6. Римські угоди 1957 року, утворення ЄЕС та Євроатома як передумова становлення європейського права.
7. Маастрихтський договір 1992 року та утворення Європейського Союзу.
8. Характеристика Конституційного договору Європейського Союзу 2007 року.
9. Загальні засади Європейського Союзу.

10. Вплив введення воєнного стану в Україні на право Європейського Союзу.
11. Перспективи розвитку європейського права та права Європейського Союзу.
12. Місце та роль України у Європейському Співтоваристві. Угода про асоціацію.
13. Правові та соціальні основи Договору про Європейський Союз, його розвиток.
14. Хартія основних прав Європейського Союзу.
15. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.
16. Співвідношення європейського права і права Європейського Союзу.
17. Право Європейського Союзу в системі міжнародного права.
18. Поняття, особливості та структура європейського права.
19. Право Європейського Союзу як наука та як навчальна дисципліна.
20. Співвідношення права Європейського Союзу з національним правом держав-членів.
21. Роль Європейського Союзу у правовому регулюванні європейської інтеграції.
22. Вплив воєнного стану в Україні на застосування різних джерел права ЄС.
23. Правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу.
24. Джерела європейського права.
25. Систематизація та особливості нормативно-правових актів Європейського Союзу.
26. Співвідношення міжнародних угод та нормативно-правових актів Європейського Союзу.
27. Первинні та вторинні джерела права Європейського Союзу.
28. Дія норм європейського права у просторі та часі.
29. Загальні принципи європейського права та права Європейського Союзу.
30. Забезпечення прав людини та громадянина як визначальний принцип європейського права.
31. Сфера дії європейського права.
32. Відповідальність за порушення європейського права.
33. Юрисдикція європейських співтовариств та європейське право.
34. Принцип пропорційності та субсидіарності в європейському праві.
35. Взаємодія інститутів ЄС та органів влади України в умовах воєнного стану.
36. Механізм прийняття рішень Європейських співтовариств та Європейського Союзу.
37. Правові основи побудови та діяльності органів Європейських співтовариств та Європейського Союзу.
38. Функції органів Європейських співтовариств та Європейського Союзу.
39. Європейська Рада: її статус та повноваження.
40. Порядок роботи та прийняття рішень Європейською Радою.
41. Порядок роботи і функції Ради Європейського Союзу.
42. Правовий статус та повноваження Європейської Комісії.

- 43.Порядок роботи та процедура прийняття рішень Європейською Комісією.
- 44.Статус та призначення Європейського парламенту.
- 45.Особливості процедури парламентських виборів.
- 46.Внутрішня структура та порядок роботи Європейського парламенту.
- 47.Правовий статус депутата Європейського Парламенту.
- 48.Європейський парламент та введення воєнного стану в Україні: можливі санкції та підтримка.
- 49.Рахункова Палата Європейського Союзу: порядок формування та основні функції.
- 50.Склад, призначення і функції Економічного та соціального комітету.
- 51.Комітет регіонів як консультативний орган Європейського співтовариства.
- 52.Загальні засади функціонування Європейського інвестиційного банку.
- 53.Юрисдикційний захист європейського права.
- 54.Основні принципи судочинства в системі юрисдикційного захисту європейського права.
- 55.Юрисдикція Європейських співтовариств та європейське право.
- 56.Суд Європейських співтовариств: порядок формування та призначення.
- 57.Розмежування юрисдикції Суду Європейських співтовариств та Суду першої інстанції.
- 58.Система інститутів Європейського валютного союзу.
- 59.Європейська публічна служба: її призначення та основні функції.
- 60.Призначення та основні функції консультативних органів Європейського Союзу.
- 61.Правовий статус та функції Уповноваженого з прав людини Європейських співтовариств та Європейського Союзу.
- 62.Основи митного права Європейського Союзу.
- 63.Місце та призначення права конкуренції Європейського Союзу.
- 64.Правові основи податкового права Європейського Союзу.
- 65.Бюджетний процес в системі європейського права.
- 66.Соціальна політика Європейського Союзу. Свобода пересування осіб.
- 67.Вплив воєнного стану в Україні на права українських громадян у ЄС.
- 68.Інтелектуальна власність і вільний рух товарів у межах Європейського Союзу.
- 69.Роль судових та контрольних органів ЄС у контексті введення воєнного стану в Україні, вплив на фінансові установи.
- 70.Основні принципи поглиблення інтеграції Європейських співтовариств.
- 71.Дія права Європейського Союзу.
- 72.Вплив воєнного стану в Україні на процес інтеграції та виконання вимог ЄС щодо реформ і адаптації законодавства.
- 73.Відповідальність за порушення права Європейського Союзу.

6. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Для навчальної дисципліни «Право Європейського союзу» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: екзамен, стандартизовані

тести, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Підсумковий семестровий контроль успішності проводиться у формі екзамену з відповідної освітньої компоненти або його окремої завершеної частини в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою, і у строки, встановлені навчальним планом та розкладом.

Підсумковий семестровий контроль буде сформовано з 30-ти білетів за єдиним принципом: кожен білет містить теоретичну та практичну частини. Теоретична частина містить два питання; практична частина – одне практичне завдання (задача). Максимальний час для підготовки до екзамену дається – 30 хвилин. Кожне питання екзаменатором оцінюється окремо. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль не більше 50 балів.

У разі настання обставин непереборної сили (форсмажорних обставин) контрольні заходи можуть проводитися з використанням технологій дистанційного навчання. Системою буде обрано по 50 тестових питань з дисципліни, кожне з яких оцінено у 1 бал. Відведений час для проходження тесту – 100 хвилин. Максимально можливий результат особи, яка складає підсумковий семестровий контроль за відповіді на тестові запитання може скласти 50 балів. Відповідь на кожне з запитань оцінюється в 0 або 1 тестових балів: якщо вказано правильну відповідь – 1 бал; неправильну відповідь – 0 балів.

При оголошенні сигналу «Повітряна тривога» здобувачі вищої освіти залишають роботи в аудиторії та проходять у сховище до сигналу «Відбій повітряної тривоги». Час «Повітряної тривоги» не враховується у загальний термін підсумкового контролю.

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 20	≤ 30	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

**Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти
(денна та заочна форми навчання)**

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Високий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Невисокий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками .
2	Недостатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо ; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення.
1	Мінімальний рівень компетентностей. Здобувач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань.
0	Незадовільний рівень компетентностей. Здобувач вищої освіти відсутній на занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи (денна форма навчання)

Максимум 10 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	до 4 балів
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 10 балів
Підготовка доповіді	5
Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	до 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	5-8 балів

Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 10 балів
--	-------------

Критерії оцінювання самостійної роботи (заочна форма навчання)

Максимум 30 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	до 8 балів
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 15 балів
Підготовка доповіді	5
Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	до 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	15 балів
Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 30 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.
75-82			C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних

				завдань містять помилки.
60-67			Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	не зараховано	Не задовільно	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧЕНО НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни: схеми та таблиці, презентації, відео, аудіо програвач, крейдово-магнітна дошка, проектор.

8. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (рекомендовані джерела інформації)

Основні нормативні акти:

- Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 38, ст.160.

- акти міжнародного права:

1. Європейська Конвенція про громадянство. Міжнародний договір від 7 листопада 1997 р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2001. № 11. С. 69 77.

2. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 року. *Офіційний вісник України*. 2006. № 50. Ст. 3381.

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998 р. № 13.
5. Конвенція про статус апатридів. Міжнародний договір від 28 вересня 1954 р. (Витяг). *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2001. № 11. С. 131-139.
6. Конвенція про статус біженців. Документ ООН від 28 липня 1951 р. (Витяг). *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2001. № 11. С. 111-120.
7. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93.
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13.
9. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Підручники:

1. Білас І.Г., Білас А.І. Сучасна юриспруденція: Підручник у чотирьох кн. Книга перша: Сучасна теорія держави. Київ: Спеціалізоване видавництво «ЮНЕСКО-СОЦІО». 2018. 456 с.
2. Основи права Європейського Союзу: підручник. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Co-funded by the Erasmus+Programme of the European Union. Харків: Право. 2018. 454 с.
3. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник. За заг. ред. проф. І. В. Яковюка. Харків: Право. 2019. 357с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. За заг. ред. І. В. Яковюка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. права Європ. Союзу. Харків : Право. 2019. 177 с.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. За заг. ред. І. В. Яковюка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. права Європ. Союзу. Харків : Право. 2019. 123 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. За заг. ред. І. В. Яковюка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. права Європ. Союзу. Вид. 2-ге, випр. Харків: Право, 2020. 124 с.
4. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довід. посіб. За заг. ред. І. В. Яковюка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. права Європ. Союзу. Вид. 2-ге, випр. Харків : Право. 2020. 177 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Абдуллаєв Р. Генеза та сучасний стан правового регулювання інституту санкцій у праві Європейського Союзу. *Юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 98-102.

2. Божко В. М. Порівняльно-правовий аналіз особливостей проходження публічної служби в Україні та Європейському Союзі. *Приватне та публічне право*. 2018. № 3. С. 84-90.
3. Грицай І. О. Реформування гендерної політики в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 210-216.
4. Грицай І. О. Поняття "внутрішньо переміщеної особи" в юридичній науці та шляхи його вдосконалення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 127-132.
5. Грицай І. О. Гендерна рівність в інститутах влади України: політико-правовий аспект. *Наукові перспективи*. 2023. № 7(37). С. 735-747.
6. Капіца Ю. Уніфікація і гармонізація національного законодавства з охорони прав інтелектуальної власності в Європейському Союзі. *Право України*. 2016. № 5. С. 93-100.
7. Кикоть П.В. "Вільне небо" між Україною та Європейським Союзом: удосконалення правового регулювання ринку авіаційних перевезень. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 351-359.
8. Коваленко Я.І. Аналіз діяльності органів європейського союзу, до компетенції яких входить захист прав людини. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 1. С. 184-190.
9. Овечкіна О.С. Гармонізація національного законодавства із правом Європейського союзу у сфері інтелектуальної власності . *Право.ua*. 2017. № 2. С. 35-41.
10. Орлова О.О. Перспективи вступу України до Європейського Союзу. *Право і суспільство*. 2023. №2. С. 49-54.
11. Orlova O.O., Alforova T.M., Lezhnieva T.M., Chernopiatov S.V.; Kyrychenko O.V. Euthanasia: National and International Experience (Based on the European Court of Human Rights Practice Materials). *Journal of Forensic Science and Medicine*. Volume 9. Issue 1. January-March. 2023. С. 33-37.
12. Попко В.В. Порівняльне муніципальне право : навч. посіб. Київ: ВПЦ "Київський університет". 2016. 351 с.
13. Пріоритетні напрями досліджень розвитку держави і права в умовах євроатлантичної інтеграції України. З нагоди 65-річчя проф. І. Біласа: колективна монографія за заг. ред. проф. Н. Камінської. Київ. Дрогобич: Посвіт. 2018. с. 276.
14. Серeda Т. Конституційно-правові основи інтеграції законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Юридична Україна*. 2017. № 4. С. 4-11.
15. Смирнова К. Становлення та розвиток науки європейського права в Україні. Одеса: Фенікс, 2017.
16. Мельник Р. Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8 червня 2018 року. Київ: Видавничий дім «Гельветика». 2018. 380 с.

17. Фалалєєва Л. Г. Фундаментальні права та концепція наднаціональності: новітні підходи у практиці Європейського Союзу. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 2. С. 58-67.
18. Степаненко К.В. Принцип міжнародного співробітництва в сучасних міжнародних відносинах. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. №4. С. 602-606.
19. Заставна О. П. Право Європейського Союзу в системі міжнародного права. *Galician Studies Law Sciences*. 2024. № 5. С. 45–50. URL: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-5-7.
20. Грицьків А. Європейський ордер на арешт як інститут кримінального права Європейського Союзу: Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право». Львів, 2024. 251 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/diss_Grytskiv.pdf.
21. Larysa R. Nalyvaiko, Dmytro S. Pryputen, Iryna O. Verba, Yuliia V. Lebedieva, Olha S. Chepik-Trehubenko. The European Convention on Human Rights and the Practice of the ECtHR in the Field of Gestational Surrogacy. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. Vol. 6, no. 2. P. 206–2019. URL: <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.2-n000203>.
22. Лебедева Ю. В. Нормативно-правове забезпечення реалізації права на посмертне відтворення військовослужбовців та інших осіб: зарубіжний досвід та регламентація в Україні. *Kyiv Law Journal*. 2024. № 1. С. 23–30. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.1.3>
23. Лебедева Ю. В. Конституційне право на аборт у США: правова регламентація. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2024. № 2. С. 41–47.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.un.org/> – Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН)
2. http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm – Офіційний сайт Європейської політики сусідства
3. <http://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/> – Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні
4. <http://www.coe.int/> – Офіційний портал Ради Європи
5. <http://www.coe.kiev.ua/> – Офіційний сайт Бюро інформації Ради Європи в Україні (архівний)
6. <http://www.osce.org> – Офіційний сайт Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)
7. <https://www.ohchr.org> – Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ)
8. <https://www.echr.coe.int> – Офіційний портал Європейського суду з прав людини
9. <https://www.amnesty.org> – Офіційний сайт міжнародної правозахисної

організації Amnesty International

10. <https://www.hrw.org> – Офіційний сайт міжнародної правозахисної організації Human Rights Watch

11. <https://freedomhouse.org> – Офіційний сайт правозахисної організації Freedom House

12. <https://www.icc-cpi.int> – Офіційний сайт Міжнародного кримінального суду

13. <https://www.unhcr.org> – Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН)

14. <https://www.equalityhumanrights.com> – Офіційний сайт Комісії з питань рівності та прав людини (Велика Британія)

15. <https://www.ombudsman.gov.ua> – Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

**Завідувач кафедри
теорії держави та права**

Ольга КУЛІНІЧ

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

[illegible]